

Téma:

SZAKPOLITIKAI TANULMÁNY
Foglalkoztatáspolitikai monitor

Időszak:

2013. február

Dátum:

2013. március 22.

SZÁZADVÉG
ALAPÍTVÁNY

SZÁZADVÉG
gazdálkodásutató zrt.

STRATEGOPOLIS
KÖMÉNYIPARI TANULMÁNYI ÉS TUDÁSMENEDZSERI KÖZPONT

Az anyag az NFM_SZERZ/378/1 (2012) számú
szerződés teljesítésére készült.

Tartalom

0.	Vezetői összefoglaló	1
I.	Monitoring	4
1.	<i>Nemzetközi munkaerőpiac</i>	<i>4</i>
2.	<i>Magyar munkaerő-piaci folyamatok.....</i>	<i>6</i>
3.	<i>Nemzeti Foglalkoztatási Alap.....</i>	<i>9</i>
II.	Elemzések	12
1.	<i>Közfoglalkoztatás 2012-ben, az idei és a jövő évi tervek</i>	<i>12</i>
	Az alapvető jogok biztosának jelentése	12
	A Belügyminisztérium válasza és idei tervei	14
2.	<i>Családbarát foglalkoztatásról szóló közvélemény-kutatás.....</i>	<i>16</i>

0. Vezetői összefoglaló

Az eurózána munkaerő-piaci helyzete tovább romlott 2013 első hónapjában és érdemi fordulat nem következhet be az év további részében. A ledolgozott munkaórák számának csökkenése mellett a foglalkoztatotti létszám is zsugorodott, miközben a munkanélküliségi ráta historikus csúcson áll.

Az év első hónapjában az aktivitás és a foglalkoztatottság csökkent, miközben a munkanélküliség nőtt. A munkaerő-piaci folyamatokba begyűrözött a gazdasági recesszió, elsősorban az ipar rossz teljesítménye miatt. Eközben a bérek növekedése elsősorban az adminisztratív béremelésekhez köthető, viszont a munkapiac továbbra is lazának tekinthető. A munkakínálatot már nem tudták növelni aktivitást ösztönző kormányzati intézkedéseknek (nyugdíjkorhatár emelése, rokkantsági feltételek és munkanélküli ellátások szigorítása). **Várakozásaink szerint ez csak átmenti, és az idei és a jövő évben még bővíphet az aktivitás, bár kisebb ütemben, mint az elmúlt másfél évben.** A szezonálisan kiigazított foglalkoztatási arány továbbra is magas, 50,7 százalékos, amely nagyságrendileg megfelel a válság előtti szintnek. A versenyszféra munkakeresletének csökkenését a közfoglalkoztatási programok sem tudták teljes mértékben ellensúlyozni. A piaci ágazatok közül leginkább az iparban csökkent a foglalkoztatottak száma, ami a szféra rossz teljesítményének köszönhető. **A munkanélküliség szezonálisan kiigazított rátája meghaladta a 11 százalékot 2013 első hónapjában,** vagyis az állástalanok arányának év közepén megfigyelt csökkenése csak átmeneti volt. **A strukturális problémák mélyülésének a nyomait lehet felfedezni a folyamatokban. A nemzetgazdasági bruttó átlagkeresetek 4,9 százalékkal nőttek 2012 utolsó hónapjában** az előző év azonos időszakához képest, míg a **versenyszférában 8,3 százalékos** emelkedést regisztráltak. Az utolsó hónapban tapasztalt magasabb bérdinamika az előző évinél jelentősebb jutalomfizetésekkel magyarázható a tavalyi év végén. A szféra rendszeres béreinek növekedési üteme továbbra is magas: a tavalyi év utolsó hónapjában **a jutalmaktól és prémiumoktól megtisztított bruttó átlagkeresetek 7,3 százalékkal emelkedtek.** A jelentős dinamika elsősorban az adminisztratív béremelésekkel áll összefüggésben.

A Nemzeti Foglalkoztatási Alap bevételei a terveknek megfelelően alakultak, miközben a kiadási oldal jelentősen elmaradt az előző évek átlagához képest. Ez leginkább a kiadási oldal egyes tételeit érintő alacsonyabb felhasználásnak köszönhető, ami elsősorban csak technikai jellegű eltérés a tervezettől. **Az év első hónapjában az eddigi évekhez képest másképp alakultak a passzív és aktív kiadások.** Az előbbi esetében azért volt csak 4,6 százalékos teljesítés az év első hónapjában, mivel a tavalyi év decemberében már kifizették előre az álláskeresői támogatások egy részét a munkaügyi kirendeltségek. **A Start-munkaprogram 154 milliárdos keretéből csak 27,6 millió forint került felhasználásra.** Ez annak volt köszönhető, hogy a Belügyminisztérium és a Nemzetgazdasági Minisztérium

közötti szokásos megállapodási szerződés a hó végén jött létre. Így nem történtek jelentős kifizetések, azonban a közfoglalkoztatotti bérkifizetések rendben zajlottak. **A tervezett kiadások 0,9 százaléka, azaz 3,3 milliárd forint került kifizetésre 2013 első hónapjában.** Az alap egyenlege így 19 milliárd forintos többlettel zárt. Az idei és a jövő évi közfoglalkoztatás legfőbb kihívásai és feladatai a következők véleményünk szerint:

- a képzések gyakoriságának növelése, amely növeli a piaci munkák megszerzésének esélyét;
- az alapvető jogok betartása;
- a téli átmeneti közfoglalkoztatás kiterjesztése.

Ezen főbb célok mellett érdemes kiemelni, hogy a résztvevőknek kiszámíthatóbb környezetre van szüksége, valamint segíteni kell az államnak visszaterelnie a közfoglalkoztatottakat az elsődleges munkaerőpiacra.

Az alapvető jogok biztosának vizsgálata számos problémára és visszaélésre hívta fel az illetékes szervek figyelmét. Általában négy nagyobb terület köré lehetett csoportosítani a beérkezett panaszokat:

- bérkifizetési anomáliák, azaz a heti bérezés inkább megnehezítette a résztvevők gazdálkodását;
- kimaradás következményei
- képzés elmaradása: a közfoglalkoztatás egyik fontos eleme lenne a programban résztvevők folyamatos képzése, amely elősegíthetné az elsődleges munkaerőpiacra való visszajutását a résztvevőknek;
- együttműködési kötelezettség ellenőrzése.

Az alapvető jogok biztosa (AJB) nem csak ebben a jelentésében, hanem már korábban is foglalkozott a bérkifizetéssel összefüggő problémákkal. Amióta megszületett a két kiadvány, azóta a Kormány már döntött a havi bérkifizetésről, így ezt már orvosolta az illetékes minisztérium.

A közfoglalkoztatásból való kimaradásnak súlyos következményei lehetnek. A szociális törvények alapján meg kell szüntetni az ellátására való jogosultságát annak, aki a felülvizsgálat időpontját megelőző egy évben nem tud igazolni legalább 30 napos kereső tevékenységet. Az AJB szerint alapjogi minimum, hogy ilyen esetekben a munkavégzési lehetőség adott és minden érintett számára hozzáférhető legyen. Azonban tömegesen estek ki olyan személyek a szociális ellátórendszerből, akik nem tudták igazolni a 30 napos kereső tevékenységet.

A jelentés kitért a közfoglalkoztatási képzés elmaradására is, mivel a vizsgálatban, résztvevő megyékben a közfoglalkoztatási programokhoz kapcsolódóan nem indultak el a szükséges képzések.

A belügyminiszteri válasz megerősítette: **alapvető cél, hogy a közfoglalkoztatással ne lehessen kiváltani az elsődleges munkaerő-piaci foglalkoztatást.** Továbbá a Belügyminisztérium tájékoztató anyagot készít a közfoglalkoztatottak részére jogviszonyuk alapvető szabályairól. Az idei évben nagyobb hangsúlyt fektetnek majd a képzési programokra is, amelyhez uniós forrásokat is fel kívánnak használni.

Közzvélemény-kutatásban arra kerestük a választ, hogy a magyar lakosságnak mi a véleménye a családbarát foglalkoztatásról. A válaszadók 70 százaléka úgy vélekedett, hogy a magyar munkahelyek nem családbarátok és csak 22,6 százalékuk gondolta azt, hogy valamilyen mértékben azok. A megkérdezettek nagyobb hányada egyetértett azzal, hogy ha a vállalatokat ösztönözni kéne arra, hogy biztosítsanak napközbeni ellátást, amely növelné a kisgyermekesek foglalkoztatását. A lakosság szerint több óvodai és bölcsődei férőhelyre lenne szükség Magyarországon annak érdekében, hogy a kisgyermekes szülők munkába tudjanak állni. Továbbá ezen intézmények nyitva tartásának rugalmasabbá és hosszabbá tétele is hozzájárulhatna az érintettek munkakínálatának növekedéséhez.

I. Monitoring

1. Nemzetközi munkaerőpiac

Az eurózóna munkaerő-piaci helyzete tovább romlott 2013 első hónapjában és érdemi fordulat nem következhet be az év további részében. A ledolgozott munkaórák számának csökkenése mellett a foglalkoztatotti létszám is zsugorodott, miközben a munkanélküliségi ráta historikus csúcson áll.

Az Egyesült Államokban ezzel szemben folytatódik a munkaerőpiac erősödése: a munkaerő iránt megnyilvánuló kereslet 2012 egészében nőtt. 2013 elején folytatódott ez a tendencia és februárban 0,2 százalékkal emelkedett a foglalkoztatottak száma az előző három hónap átlagához képest. Ez elsősorban a versenyszférának köszönhető: 0,4 százalékkal növekedett a szektorban a foglalkoztatottak létszáma, miközben az állami szférában 0,1 százalékos zsugorodást regisztráltak. **A versenyszektorban a bővülés elsődleges forrásai** a bányászat, az építőipar, míg a szolgáltató ágakon belül a kereskedelem és szállítás, az üzleti szolgáltatások és az egészségügy voltak. A munkanélküliségi ráta januári emelkedése csak átmenetinek bizonyult a várakozásoknak megfelelően, és februárban tovább tudott csökkenni. Ezzel éves összevetésben 0,6 százalékponttal esett az állástalanok aránya, mivel a mutató 7,7 százalékos volt a vizsgált időszakban.¹

Az eurózónában 2012 utolsó negyedében negyedévben csökkent a foglalkoztatottak száma: az októbertől decemberig tartó három hónapban 0,3 százalékos volt a visszaesés az előző negyedév bázisán. Az építőiparban a legsúlyosabb a helyzet, de a feldolgozóiparban és a szolgáltató szektorban is már csökkent némileg a foglalkoztatás. **Mindeközben a ledolgozott munkaórák száma is folytatta visszaesését:** a IV. negyedévben 0,1 százalékos negyedév/negyedév csökkenést regisztráltak. A munkaórák éves bázison 1,7 százalékos kitevő zsugorodása jóval meghaladja a foglalkoztatotti létszám 0,8 százalékos csökkenését. Ez arra enged következtetni, hogy a vállalatok a munkaórák visszavágását részesítették előnyben, semmint a magasabb igazodási költséggel járó leépítéseket.²

Az állástalanok aránya 2011 első fele óta töretlenül nő az eurózónában és az EU-ban egyaránt és újabb historikus csúcsra emelkedett. A valutaövezetben 11,9, míg a teljes közösségben 10,8 százalékon állt idén januárban az indikátor, ami rendre 1,1, illetve 0,7 százalékpontos növekedés az egy évvel korábbihoz képest. Pozitív fejlemény ugyanakkor, hogy a növekedés üteme lassulni látszik és az elmúlt hónapokban kevésbé meredeken ível felfelé az állástalanok aránya.

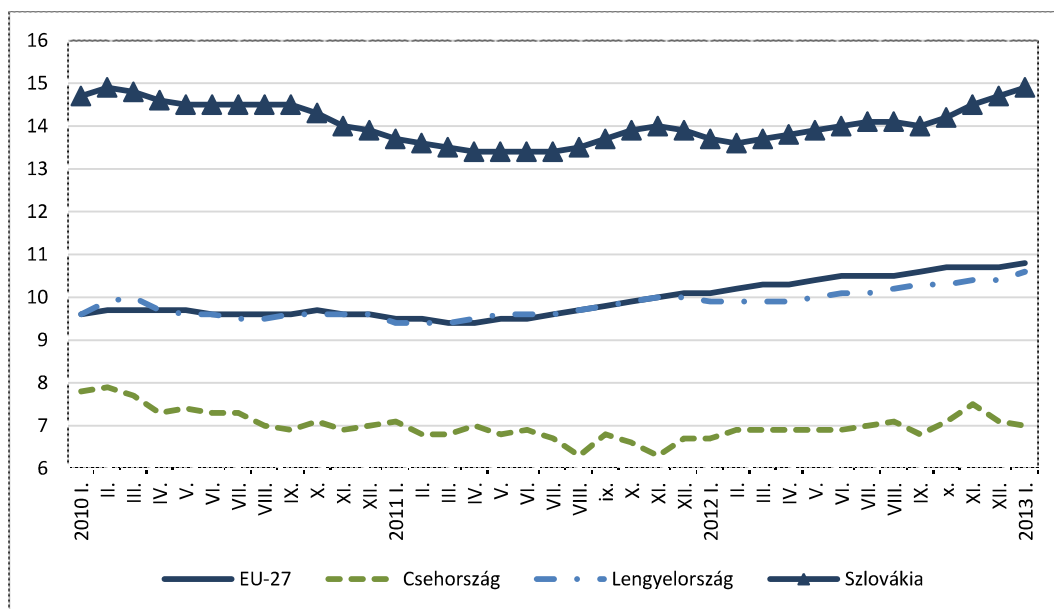
¹ Forrás: U.S Bureau of Labor Statistics

² Forrás: Eurostat

A magas aggregált ráta elsősorban néhány ország rendkívül rossz munkaerő-piaci helyzetének az eredménye, és soha nem látott különbségek alakultak ki a tagállamok között. Az egy évvel korábbiakhoz képest már 19 tagországban emelkedett a mutató értéke, ami jól jelzi a helyzet súlyosbodását. A legfrissebb adatok tanúsága szerint Spanyolországban és Görögországban 26–27 százalékra nőtt a munkanélküliségi ráta, míg Ausztriában 4,9, Németországban 5,3 százalékot regisztráltak januárban.

A régiós országokban a korábbi negyedekkel ellentétben a foglalkoztatottsági folyamatok vegyes képet mutatnak. **Miközben Csehországban stagnált a munkakereslet, addig Szlovákiában gyorsult a foglalkoztatottak létszámának zsugorodása.** Lengyelország esetében a rendelkezésre álló adatok törést mutatnak egy módszertani váltás miatt, amely alapján 0,4 százalékkal nőtt 2012 harmadik negyedéhez képest a foglalkoztatottak száma.

1. ÁBRA: A MUNKANÉLKÜLISÉG A VISEGRÁDI ORSZÁGOKBAN ÉS AZ EU-27-BEN
(SZÁZALÉK, SZEZONÁLISAN KIIGAZÍTOTT)

Forrás: Eurostat

A munkanélküliségi ráta a januári adatok alapján csak Csehországban tudott zsugorodni. Ezzel szemben Lengyelországban 0,2 százalék ponttal nőtt az állástalanok aránya, ami elsősorban az állami szféra munkakeresletének a csökkenéséhez köthető. Szlovákiában már négy hónapja folyamatosan nő a mutató, amely januárban már elérte a 14,9 százalékot. Az Európai Bizottság szerint a régióban a gyenge gazdasági teljesítmények miatt 2013-ban még nem, de jövőre már érdemben bővíthet a foglalkoztatás. A munkanélküliségi ráták 2014-ben csökkenhetnek, egyedül Csehországban várnak jövőre is növekvő mutatót.

Az Európai Bizottság legutóbbi előrejelzése alapján 2013-ban nem várható a munkaerő-piaci helyzet érdemi javulása.³ Ennek oka, hogy a gazdaság bővülés csak az év végén indul

³ European Commission [2013]: European Economic Forecast Winter 2013

be. A jelenlegi rossz konjunktúra miatt rövidtávon tovább romlik a helyzet a munkaerőpiacon, folytatódik a foglalkoztatottság csökkenése. A csökkenés ágazati megoszlását tekintve a várakozások szerint az építőiparban lesz a legnagyobb volumenű további létszámleépítés, de az ipari és a szolgáltató szektorban is szűkülésre lehet számítani. Összességében a foglalkoztatottság 2013 egészében 0,4 százalékkal zsugorodhat az unióban és 0,8-del a valutaövezetben. Az aktivitás emelkedése és a foglalkoztatottság csökkenése együttesen a munkanélküliségi ráta további növekedését vetíti előre: 2013-ban átlagosan az unióban az aktívak 11,1, míg az euróövezetben 12,2 százaléka lehet állás nélkül. Jövőre a gazdaság újbóli bővülése lassan érezteti hatását, így 2014 végén elkezdődhet a munkaerőpiac konszolidációja. Ennek eredménye, hogy mindkét régióban 0,3–0,5 százalékkal bővíthet a foglalkoztatás éves szinten, miközben a munkanélküliségi ráták 0,1 százalékponttal csökkennek.

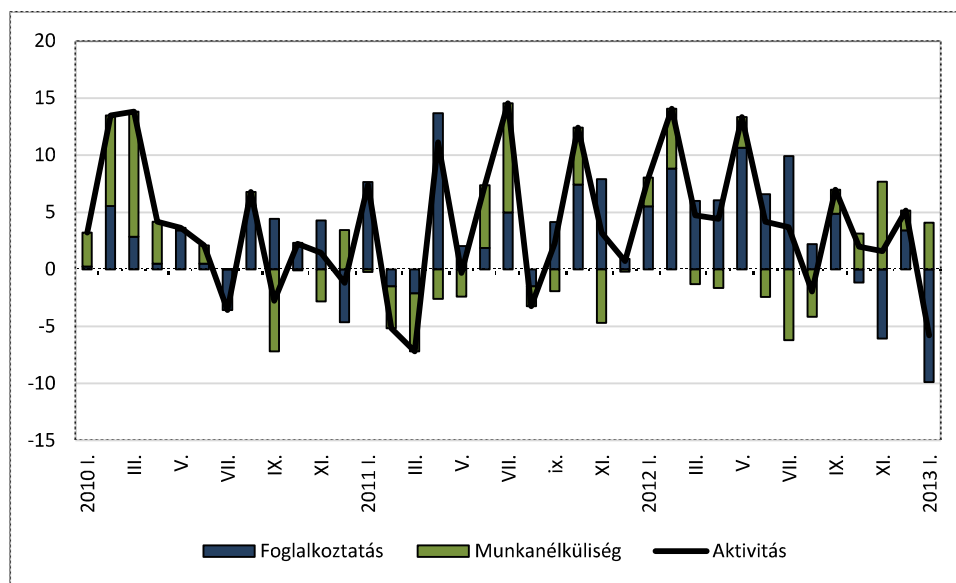
2. Magyar munkaerő-piaci folyamatok

A gazdasági aktivitás csökkent 2013 első hónapjában, de még így is 57,1 százalékos volt a szezonálisan kiigazított aktivitási ráta. A munkakínálatot már nem tudták növelni aktivitást ösztönző kormányzati intézkedéseknek (nyugdíjkorhatár emelése, rokkantsági feltételek és munkanélküli ellátások szigorítása). **Várakozásaink szerint ez csak átmenti, és az idei és a jövő évben még növekedhet a munkakínálat, bár kisebb ütemben, mint az elmúlt másfél évben.** Korábban az aktivitás emelkedése elsősorban az 55–59 éves korosztályhoz volt köthető, ami egyértelműen a szabályozás-változással magyarázható. Ezzel szemben a legfrissebb adatok tanúsága szerint a munkakínálat emelkedése már a 45–49 éves korosztályhoz tartozók körében volt a legmarkánsabb, azaz lecsengeni látszik az az extenzív aktivitás-bővülés, amit a kormányzati intézkedések okoztak.

A foglalkoztatottak száma 2013 januárjában 10 ezer fővel csökkent. A szezonálisan kiigazított foglalkoztatási arány továbbra is magas, 50,7 százalékos, amely nagyságrendileg megfelel a válság előtti szintnek. A versenyszféra munkakeresletének csökkenését a közfoglalkoztatási programok sem teljes mértékben ellensúlyozni. A piaci ágazatok közül leginkább az iparban csökkent a foglalkoztatottak száma, ami a szféra rossz teljesítményének köszönhető.

Az intézményi statisztikák alapján az alkalmazottak száma szinte minden ágban csökkent: a legnagyobb visszaesést a művészeti, adminisztratív, ingatlanügyek, valamint a szálláshely és szolgáltatás ágában regisztrálták. Csak a mezőgazdaság és az információ, kommunikáció ágában volt megfigyelhető létszámbővülés. Előbbi összefüggésben lehet a közfoglalkoztatottak létszámának emelkedésével az erdőgazdálkodásokban.

2. ÁBRA: AZ AKTIVITÁS, FOGLALKOZTATÁS ÉS MUNKANÉLKÜLISÉG HAVI VÁLTOZÁSA (EZER FŐ, SZEZONÁLISAN KIIGAZÍTOTT)

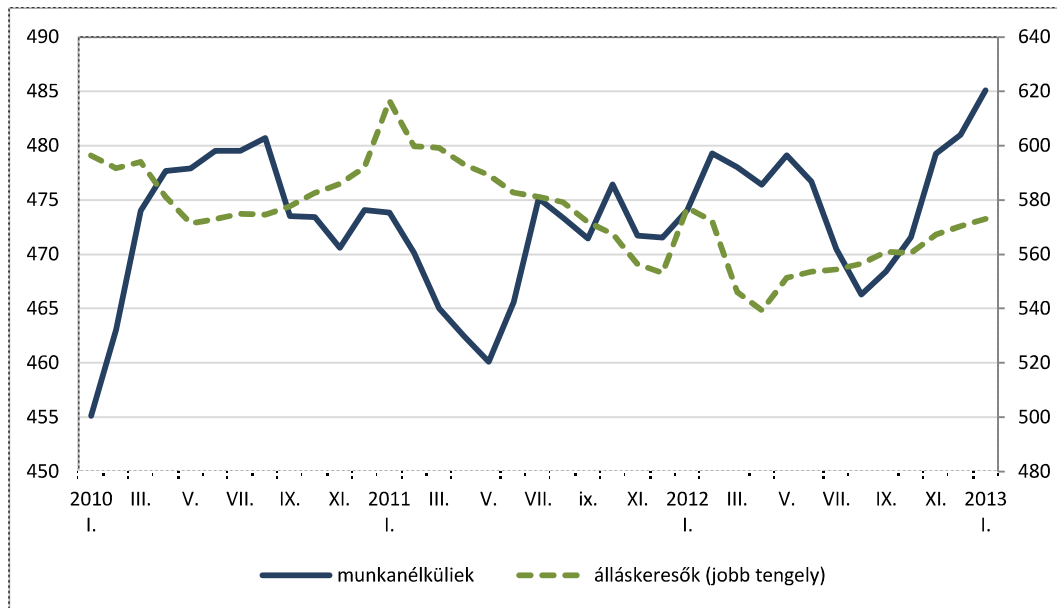
Forrás: KSH, Századvég-számítás

Az utóbbi egy év jelentősen eltért egymástól a Munkaerő-felmérés (MEF) és az intézményi statisztika alapján számított foglalkoztatottság. A Központi Statisztikai Hivatal jelentése szerint a két statisztika közötti eltérés okai a következők lehetnek:

- a MEF foglalkoztatottjai közül **2012-ben az egy évvel korábbihoz képest 18 ezerrel többen jelöltek meg Magyarországon kívüli munkahelyet.** Ez a növekmény az intézményi statisztikában értelemszerűen nem, vagy éppen csökkenésként jelentkezik. Azoknak a külföldi állampolgároknak a száma viszont, akik magyarországi munkáltatónál dolgoztak, vagyis az intézményi statisztikában is szerepelhetnek, néhány ezer fővel csökkent;
- **a mikrovállalkozások foglalkoztatottsága dinamikusabb volt,** mint a teljes foglalkoztatottság-bővülés, viszont ez nem jelent meg az intézményi statisztikákban;
- a gyermekek utáni adókedvezmény igénybevételi lehetősége és az alacsonyabb adókulcs, párosulva a tb-jogosultság fokozottabb ellenőrzésével, **némi kifehéredést eredményezett, elsősorban a kisméretű szervezeti körben.**

A munkanélküliség szezonálisan kiigazított rátája meghaladta a 11 százalékot 2013 első hónapjában, vagyis az állástalanok arányának év közepén megfigyelt csökkenése csak átmeneti volt. **A tartós munkanélküliek száma és az álláskeresői idő újra emelkedett,** így nem csak a foglalkoztatottság növekvő trendje tört meg, hanem a gazdaságilag aktívak másik csoportjában is kedvezőtlen folyamatok voltak. **A strukturális problémák mélyülésének a nyomait lehet felfedezni a folyamatokban,** miközben a kiírt új álláshelyek száma tovább csökkent, amely miatt a munkaerő-piaci továbbra is laza.

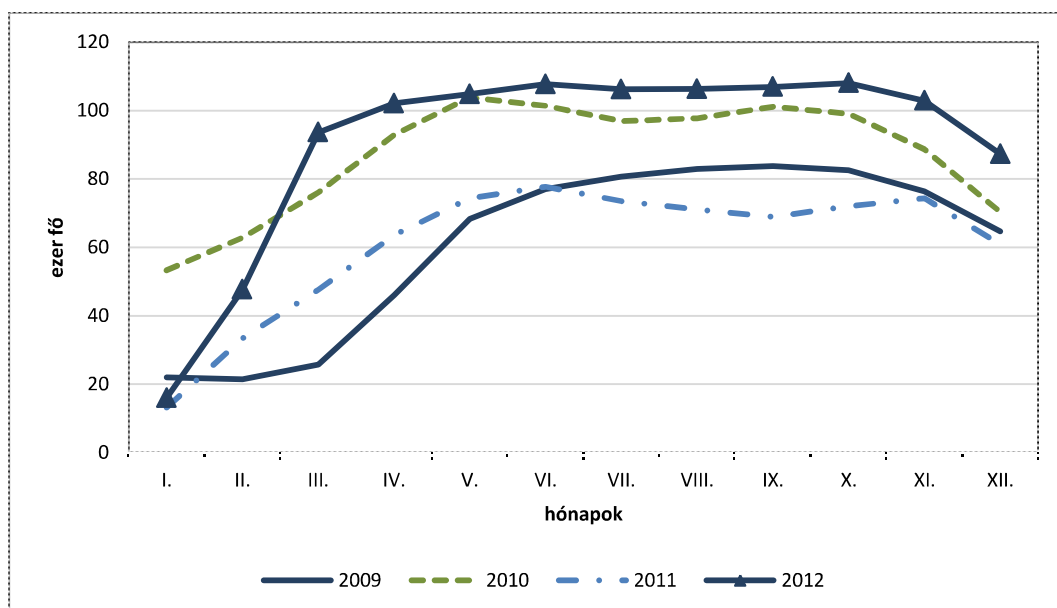
3. ÁBRA: A MUNKANÉLKÜLIEK ÉS AZ ÁLLÁSKERESŐK SZÁMA
(EZER FŐ, SZEZONÁLISAN KIIGAZÍTVA)

Forrás: KSH, NFSZ

A Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat (NFSZ) által regisztrált álláskeresők száma már hetedik hónapja emelkedik. Bár a KSH felméréséből származó munkanélküliek és az NFSZ által nyilvántartottak száma eltér egymástól, de az utóbbi hónapok adatai egy irányba mutatnak: a gazdasági recesszió miatt folyamatosan nő az állástalanok száma, és a strukturális problémák súlyosbodása kiolvasható mindkét adatsorból. **A 2012. januári adatokhoz képest a 12 hónapja, vagy annál több ideje a nyilvántartásban szereplők száma egy év alatt 30,7 százalékkal emelkedett.**

4. ÁBRA: A KÖZFOGLALKOZTATOTTAK LÉTSZÁMA A KÖLTSÉGVETÉSI SZERVEKNÉL (EZER FŐ)

Forrás: KSH

A költségvetési szektor foglalkoztatottsága a közfoglalkoztatás bővülése nélkül 1 százalékkal csökkent egy év alatt 2012 utolsó hónapjában a Kormány költségcsökkentő intézkedései révén. A közfoglalkoztatást a tavalyi évben kibővítették, ami miatt átlagosan 30 ezer fővel voltak többen támogatott státuszban 2011 utolsó negyedéhez képest.

A nemzetgazdasági bruttó átlagkeresetek 4,9 százalékkal nőttek 2012 utolsó hónapjában az előző év azonos időszakához képest, míg a **versenyszférában 8,3 százalékos** emelkedést regisztráltak. Az utolsó hónapban tapasztalt magasabb bérdinamika az előző évinél magasabb jutalomfizetésekkel magyarázható a tavalyi év végén. A szféra rendszeres béreinek növekedési üteme továbbra is magas: a tavalyi év utolsó hónapjában **jutalmaktól és prémiumoktól megtisztított bruttó átlagkeresetek 7,3 százalékkal emelkedtek**. A jelentős dinamika elsősorban az adminisztratív béremelésekkel áll összefüggésben. Annak ellenére, hogy csak az átlagbér alatti fizetésekre vonatkozott a bérkompenzáció és az elvárt béremelés, a magasabb keresettel rendelkezők bérei is nőttek. Az intézkedések a teljes béreloszlást magasabb szintre emelték, vagyis érdemi tovagyrúzó hatásuk volt. A vállalatok költségei azonban kisebb mértékben bővültek, mivel az állam az 5 százalék feletti béremelést kompenzálta.

3. Nemzeti Foglalkoztatási Alap

A Nemzeti Foglalkoztatási Alap bevételei a terveknek megfelelően alakultak, miközben a kiadási oldal jelentősen elmaradt az előző évek átlagához képest. Ez leginkább az utóbbi oldal egyes tételeit érintő alacsonyabb felhasználásnak köszönhető, ami elsősorban csak technikai jellegű eltérés a tervezettől.

A bevételi oldali 319 milliárdos előirányzatnak 7 százaléka teljesült 2013 januárjában, az év első hónapjában 22,4 milliárd forint folyt be az alap számlájára. Az NGM szerint az idei évi szakképzési hozzájárulásból származó bevételek valószínűleg az előirányzatnak megfelelően alakulhatnak, szemben a tavalyi évvel. Ennek megítélése még nehézkes az első hónap adatai alapján, pontosabb kalkulációra később lesz lehetőségünk.

A kiadási oldali tételek általában többet elárulnak a foglalkoztatáspolitikai eszközökről, mint a bevételi oldali számok, azonban az év első hónapjában az eddigi évekhez képest másképp alakultak a passzív és aktív kiadások. Az előbbi esetben azért volt csak 4,6 százalékos teljesítés az év első hónapjában, mivel a tavalyi év decemberében már kifizették előre az álláskeresői támogatások egy részét a munkaügyi kirendeltségek. Erre azért volt lehetősége az intézménynek, mivel az alap 2012-es gazdálkodása révén jelentős többlettel tudott zárni, így nem terhelte az idei évi költségvetést olyan nagy mértékben az év elején szokásos nagyobb álláskeresői szám.

1. TÁBLÁZAT: A NEMZETI FOGLALKOZTATÁSI ALAP BEVÉTELEI (MILLIÓ FORINT)

Bevételek	törvényi előirányzat	I.hó	teljesítés I. hó	Teljesítés %-a
Járulékbevételek és hozzájárulások	174 947,9	13 625,2	13 625,2	7,8
- Egészségbizt. és munkaerőpiaci járulék NFA-t megill. hányada	120 133,3	11 108,3	11 108,3	9,2
- Szakképzési hozzájárulás	54 814,6	2 516,9	2 516,9	4,6
Költségvetési támogatás és hozzájárulás	101 542,7	8 300,0	8 300,0	8,2
- Költségvetési támogatás	10 000,0	800,0	800,0	8,0
- Munkahelyvédelmi akcióttervvel összefüggő hozzájárulás	91 542,7	7 500,0	7 500,0	8,2
<i>Egyéb bevételek</i>	<i>2 650,0</i>	<i>115,1</i>	<i>115,1</i>	<i>4,3</i>
- Területi egyéb bevétel	850,0	39,6	39,6	4,7
- Központi egyéb bevétel	1 000,0	67,2	67,2	6,7
- Szakképzési és felnőttképzési egyéb bevétel	800,0	8,4	8,4	1,0
Bérgarancia támogatás törlesztése	1 000,0	12,5	12,5	1,2
TÁMOP intézkedések bevételei	39 000,0	0,0	0,0	0,0
Előző évi előirányzat-maradvány igénybevétele	0,0	0,0	0,0	-
Be nem azonosított bevétel	0,0	345,7	345,7	-
Költségvetés szerinti bevételek	319 140,6	22 398,5	22 398,5	7,0
Függő tételek	0,0	0,9	0,9	-
Összes bevétel	319 140,6	22 399,4	22 399,4	7,0

Forrás: Magyar Államkincstár

Az aktív támogatások előirányzatának csak 0,4 százalékát költötte el az állam, ami annak köszönhető, hogy az idei évben elsősorban uniós forrásokból próbálják finanszírozni a képzéseket. Az év első felében várhatóan kisebb lesz a felhasználása a rendelkezésre álló keretnek, és csak az év végén történhetnek meg a kifizetések.

A Start-munkaprogram 154 milliárdos keretéből csak 27,6 millió forint került felhasználásra. Ez annak volt köszönhető, hogy a Belügyminisztérium és a Nemzetgazdasági Minisztérium közötti szokásos megállapodási szerződés a hó végén jött csak létre. Így nem történtek jelentős kifizetések, azonban a közfoglalkoztatotti bérkifizetések rendben zajlottak. A munkaügyi kirendeltségek az áthúzódó programok finanszírozását meg tudták oldani. Ennek köszönhetően csak márciusban várható a programok jelentősebb felfutása. Azonban az idei évben pozitívként értékelhető az, hogy a téli átmeneti közfoglalkoztatás nagyobb volumenű volt, mint tavaly.

2. TÁBLÁZAT: A NEMZETI FOGLALKOZTATÁSI ALAP KIADÁSAI (MILLIÓ FORINT)

Kiadások	törvényi előirányzat	I.hó	teljesítés I. hó	Teljesítés %-a
Aktív támogatások	33 000,0	134,1	134,1	0,4
- Foglalkoztatási és képzési támogatások	27 000,0	134,1	134,1	0,5
- Járulékkezdvezmény megtérítés	6 000,0	0,0	0,0	0,0
Szakképzési és felnőttképzési támogatások	27 500,0	41,6	41,6	0,2
Passzív kiadások	59 361,9	2 733,8	2 733,8	4,6
- Álláskeresői ellátások	59 000,0	2 733,8	2 733,8	4,6
- Nyugdíjbiztosítási Alapnak átadás	361,9	0,0	0,0	0,0
Bérgarancia kifizetések	6 000,0	152,3	152,3	2,5
Működési célú kifizetések	300,0	18,3	18,3	6,1
Start- munkaprogram	153 779,8	27,6	27,6	0,0
Egyenlegtartási és kockázatkezelési keret	2 919,3	0,0	0,0	0,0
EU-s elő és társfinanszírozás	62 279,6	157,6	157,6	0,3
- TÁMOP 1.1 Munkaerőpiaci szolgáltatások és támogatások	35 000,0	157,6	157,6	0,5
- TÁMOP 1.2 Foglalkoztatást ösztönző normatív támogatások	11 000,0	0,0	0,0	0,0
- Foglalkoztathatóság és Alkalmazkodóképesség EU-s társfin.	16 279,6	0,0	0,0	0,0
Költségvetés szerinti kiadások	345 140,6	3 265,3	3 265,3	0,9
Összes kiadás	345 140,6	3 263,6	3 263,6	0,9
Összes bevétel	319 140,6	22 399,4	22 399,4	7,0
Egyenlegváltozás	-26 000,0	19 135,8	19 135,8	-

Forrás: Magyar Államkincstár

A tervezett kiadások 0,9 százaléka, azaz 3,3 milliárd forint került kifizetésre 2013 első hónapjában. Az alap egyenlege így 19 milliárd forintos többlettel zárt.

II. Elemzések

1. Közfoglalkoztatás 2012-ben, az idei és a jövő évi tervek

Az idei és a jövő évi közfoglalkoztatás legfőbb kihívásai és feladatai a következők véleményünk szerint:

- a képzések gyakoriságának növelése, amely növeli a piaci munkák megszerzésének esélyét;
- az alapvető jogok betartása;
- a téli átmeneti közfoglalkoztatás kiterjesztése.

Ezen főbb célok mellett érdemes kiemelni, hogy a résztvevőknek kiszámíthatóbb környezetre van szüksége, valamint segíteni kell az államnak visszaterelnie a közfoglalkoztatottakat az elsődleges munkaerőpiacra. Valószínűleg az alacsony elhelyezkedési esélyek megmaradhatnak az idei évben is, mivel a versenyszféra munkaerő-kereslete visszafogott lehet az idei évben, azonban jövőre lehet kisebb növekedés.

Az alapvető jogok biztosának jelentése

Az alapvető jogok biztosa (AJB) 2012-ben kilenc hónapon át tartó vizsgálatsorozata során a közfoglalkoztatottak alapjogait és a jogbiztonság követelményeit sértő elemeket tárt fel.⁴ Az eljárás indításának az adta az alapot, hogy több panasz érkezett az AJB felé a közfoglalkoztatottak felől, amelyekben a közfoglalkoztatás rendszerének működésével kapcsolatban fogalmaznak meg kifogásokat. A biztos több települést érintő helyszíni vizsgálatsorozata során számos megkereséssel élt az érintett hatóságok, minisztériumok irányába.

Általában négy nagyobb terület köré lehetett csoportosítani a beérkezett panaszokat:

- bérkifizetési anomáliák, azaz a heti bérezés inkább megnehezítette a résztvevők gazdálkodását;
- kimaradás következményei: akik nem lettek közfoglalkoztatottak;
- képzés elmaradása: a közfoglalkoztatás egyik fontos eleme lenne a programban résztvevők folyamatos képzése, amely elősegíthetné az elsődleges munkaerőpiacra való visszajutását a résztvevőknek;
- együttműködési kötelezettség ellenőrzése.

Az alapvető jogok biztosa nem csak ebben a jelentésében, hanem már korábban is foglalkozott a bérkifizetéssel összefüggő problémákkal. Amióta megszületett a két kiadvány,

⁴ Alapvető jogok biztosának hivatala [2012]: Az alapvető jogok biztosának jelentése az AJB-3025/2012. számú ügyben

azóta a Kormány már döntött a havi bérkifizetésről, így ezt már orvosolta az illetékes minisztérium. Azonban néhány problémára mégis felhívnánk a figyelmet, ami nem a bérezési gyakorlattal, hanem a bér nagyságával van összefüggésben.

A jelenlegi közfoglalkoztatotti **bér a vizsgálat során megkérdezett munkavállalók szerint „méltatlanul alacsony”, ennek ellenére örülnek és fontosnak tartják a munkalehetőséget.** A programokban résztvevőknek az a legfontosabb, hogy minél tovább bennmaradjanak a rendszerben, és lehetőleg napi 8 órás munkalehetőséget kapjanak. Ez általában az országos közfoglalkoztatási programokban lehetséges, az önkormányzat által irányított projektekben azonban a 6 órás munkarend a jellemző, amely miatt arányosan kevesebb bért kapnak a támogatottak. **Ezt nehéz a Kormánynak orvosolni, mivel a közfoglalkoztatásra szánt keret korlátos, amely így is nagy terheket ró a költségvetésre.** Az idei évben 154 milliárd forintot költenek a Start-munkaprogramra, és ehhez nem lehet uniós forrásokat igénybe venni, mivel **az Európai Unió a közfoglalkoztatást a passzív foglalkoztatáspolitikai eszközökhöz sorolja, amelyet nem támogatnak.**

A közfoglalkoztatásból való kimaradásnak súlyos következményei lehetnek. A szociális ellátórendszer és a Start-munkaprogram szorosan össze van kötve. **A szociális törvények alapján meg kell szüntetni az ellátására való jogosultságát annak, aki a felülvizsgálat időpontját megelőző egy évben nem tud igazolni legalább 30 napos kereső tevékenységet.** A törvény alapján a 30 napos kereső tevékenységet teljesíteni lehet – a foglalkoztatási jogviszonyok mellett – közfoglalkoztatással, egyszerűsített foglalkoztatás keretében végzett munkával, háztartási munkával, valamint a munkaerő-piaci programban, képzésben történő részvétellel, illetőleg közérdekű önkéntes tevékenységgel is. Az AJB szerint alapjogi minimum, hogy ilyen esetekben a munkavégzési lehetőség adott és minden érintett számára hozzáférhető legyen. Azonban tömegesen estek ki olyan személyek a szociális ellátórendszerből, akik nem tudták igazolni a 30 napos kereső tevékenységet. Ezt az Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat adatai is alátámasztják. Ezt némileg orvosolni lehet abban az esetben, ha az érintett szervek és az önkormányzatok széleskörű tájékoztatást adnának az érintetteknek, valamint a közérdekű önkéntes munkavégzési lehetőségeket szélesítenék.

A jelentés kitért a közfoglalkoztatási képzés elmaradására is, mivel a vizsgálatban résztvevő megyékben a közfoglalkoztatási programokhoz kapcsolódóan nem indultak el a szükséges képzések. Az ügyben megkereste az AJB a Türr István Képző és Kutató Intézetet is (TKKI): főigazgatójának válaszából az derült ki, hogy **2012-ben csak néhány megyében szerveztek közfoglalkoztatásokhoz kapcsolódó képzési programokat, ami a közfoglalkoztatottak elenyésző hányadát érintette.**

A hagyományos, hosszabb tartamú önkormányzati közfoglalkoztatási programok esetében nem jogszabályi kötelezettség a képzések indítása, de a közfoglalkoztatók szervezhetnek a munkaügyi központokkal, valamint a szakmai segítséget nyújtó felnőttképzési intézményekkel együttműködve, ahhoz kapcsolódóan képzési programokat. Az országos

közfoglalkoztatási programok esetében azonban a közfoglalkoztatónak a munkavégzéshez kapcsolódóan foglalkoztatást elősegítő képzés lehetőségét kell biztosítania.

A megfelelő képzés hiányában gyakran előfordult, hogy a közfoglalkoztatottak szakértelme és szaktudása nélkül kellett a START mintaprogram keretében a mezőgazdasági programokat folytatniuk.

Az együttműködési kötelezettség kapcsán az AJB az ún. „tiszta udvar, rendes ház” szabály ellenőrzésére, az önkormányzati rendeletalkotásra és gyakorlatra is kitért a vizsgálat során. Megállapították, hogy történtek visszasságok, mivel néhány esetben, a jogvédő civil szervezetektől kapott jelzések alapján, az önkormányzatok tágan értelmezték az érintett rendeletet. Nem csak a háztájat ellenőrizték az önkormányzatok, hanem néhány esetben a közfoglalkoztatottak otthonába is betekintettek az érintett intézmények.

Ezen a négy fő problémán felül több, más jelentésekben is megfogalmazott problémákra hívta fel az AJB az illetékes minisztériumok és szervezetek figyelmét, melye közül a következőket tartjuk érdemesnek kiemelésre:

- a közfoglalkoztatás ne válthassa ki az elsődleges munkaerő-piaci foglalkoztatást;
- az érintettek megfelelő tájékoztatást kapjanak jogviszonyuk alapvető szabályairól és a hátrányos megkülönböztetés esetén igénybe vehető jogi segítségnyújtó intézmények tevékenységéről, elérhetőségéről.

A Belügyminisztérium válasza és ideai tervei

A belügyminiszteri válasz megerősítette: **alapvető cél, hogy a közfoglalkoztatás semmi esetre se válthassa ki az elsődleges munkaerő-piaci foglalkoztatást.**⁵ Továbbá a Belügyminisztérium tájékoztató anyagot készít a közfoglalkoztatottak részére jogviszonyuk alapvető szabályairól. **A miniszter az egyenlő bánásmód érvényesülését a közfoglalkoztatók, munkaügyi központok, civil szervezetek megfelelő tájékoztatása révén, az alapvető jogok biztosa által is javasolt továbbképzések szervezése útján tartja megvalósíthatónak.** Emellett a miniszter elismerte, hogy a mezőgazdasági programok esetében gyakran hiányzott a kellő szakmai háttér, ezért a 2012-ben létrehozott önkéntes szakértői hálózatot 2013-ban újabb szakemberek (mezőgazdasági szakképző iskolák pedagógusai, valamint a Szent István Egyetem hallgatói) bevonásával bővítik.

A Belügyminisztérium tervei szerint 2013-ban legalább 300 ezer fő számára kell munkalehetőséget biztosítani a közfoglalkoztatás keretében. A meglévő tevékenységek mellett új területeken is foglalkoztatnának embereket. Többek között digitalizálással, archiválással és ipari termékek előállításával is foglalkoznának, amely megfelel annak, hogy az értékteremtő és hasznos munkavégzésre helyezné a hangsúlyt a minisztérium. Célul tűzte

⁵ Alapvető Jogok Biztosának Hivatala: A Belügyminiszter Válaszáról a Közfoglalkoztatási Jelentésről, Budapest, 2013. január

ki a helyettes államtitkár, hogy a halmozottan hátrányban lévő foglalkoztatást helyettesítő támogatásban részesülő, illetve álláskeresői vagy szociális ellátásra nem jogosult álláskereső a legfőbb munkaerő-piaci célcsoport.

A közfoglalkoztatás főbb területei a következők lesznek az idei évben:

- **decentralizált keretből finanszírozott közfoglalkoztatás – legalább napi 6 órás közfoglalkoztatás;**
- **országos közfoglalkoztatási programok – napi 8 órás közfoglalkoztatás;**
- **kistérségi startmunka mintaprogramok – napi 8 órás közfoglalkoztatás;**
- **közhasznú kölcsönzők közfoglalkoztatási tevékenysége – közfoglalkoztatás mobilitását szolgáló támogatás;**
- **egyéb startmunka mintaprogramok – napi 8 órás közfoglalkoztatás;**
- **2012. évről áthúzódó programok;**
- **téli átmeneti közfoglalkoztatás 2013–2014.**

Az idei évben, a tavalyihoz képest, nagyobb hangsúlyt fektetnek a kistérségi startmunka mintaprogramokra, amelyeknek személyi és anyag jellegű költségeit teljes mértékben támogatja az állam. A téli átmeneti közfoglalkoztatásra idén és jövőre nagyobb hangsúlyt fektetnek, amely azért fontos, hogy minél kisebb legyen a szezonalitása a programoknak, amely révén kiszámíthatóbb és folyamatosabb jövedelemforrást tudnak biztosítani a résztvevőknek. A közhasznú kölcsönzők közfoglalkoztatási tevékenysége révén nagyobb eséllyel juthatnak vissza a támogatottak a munka világába.

A decentralizált keretből finanszírozott közfoglalkoztatást három nagyobb részre lehet bontani. Az első a hosszabb időtartamú közfoglalkoztatás, amely napi 6–8 órás munkavégzést biztosít a résztvevőknek. A feladataik a következők lehetnek:

- a korábbi években is vállalt feladatok elvégzése;
- intézmény-karbantartási feladatok;
- természeti és lakókörnyezet védelme, tisztán tartása;
- intézmények közötti iratanyagok kézbesítése;
- növényi alapanyagok feldolgozása, hasznosítása.

A szociális földprogram mellett **a kistérségi startmunka programok azok, amelyek meghatározzák a decentralizált keretből finanszírozott közfoglalkoztatást.** Ezen belül belvízelvezetéssel, mezőgazdasági utak karbantartásával, illegális hulladéklerakó helyek felszámolásával, bio- és megújuló energiafelhasználással, belterületi közutak karbantartásával foglalkozhatnak idén a közfoglalkoztatottak.

Az országos közfoglalkoztatási programok időtartamát csökkentik idén a magas költségigényekre való tekintettel, azonban a tavalyi évi létszámon nem változtatnának. Ezekre a vízügyi és erdőgazdaságok pályázhatnak, valamint különböző rendészeti szervek.

A kistérségi startmunka mintaprogramok tervezett tevékenységei a következők lehetnek: mezőgazdasági projektek, téli- és egyéb értékteremtő közfoglalkoztatás, helyi hatóságokra épülő egyedi programok.

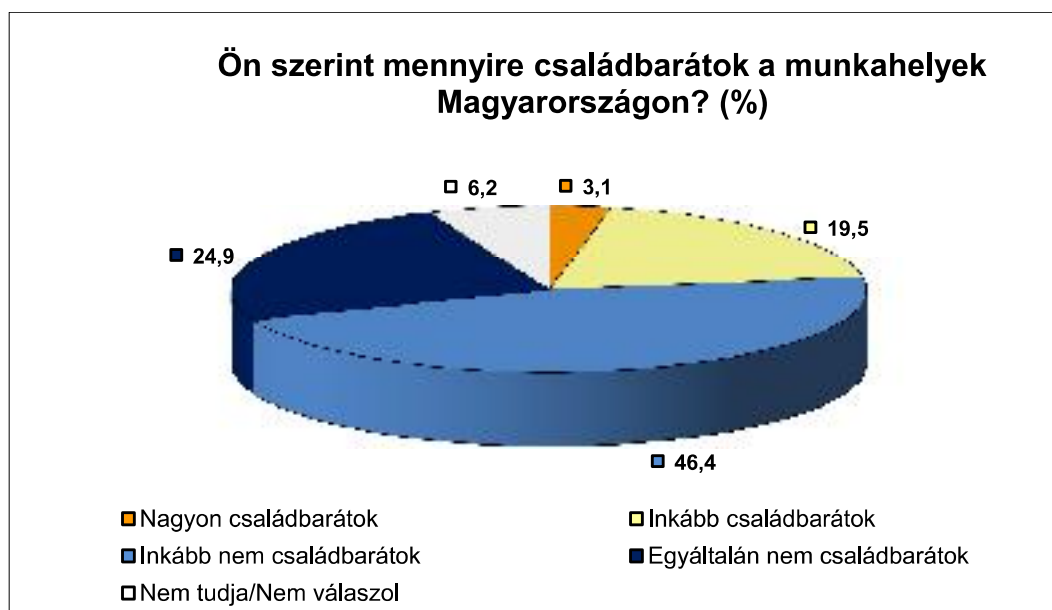
Az idei évben nagy hangsúlyt kell fektetni a piaci követelményeknek megfelelő képzések támogatására. A Belügyminisztérium tervei szerint többek között uniós forrásokból próbálják kibővíteni a közfoglalkoztatási kereteket. Ehhez kapcsolódóan a kistérségi startmunka mintaprogramokon belül mezőgazdasági képzéseket tartanak, valamint az országos programokhoz is kapcsolnának hasonló jellegű tevékenységet.

2. Családbarát foglalkoztatásról szóló közvélemény-kutatás

A Századvég telefonos kérdőíves közvélemény-kutatást végzett 2013. január 22. és 27. között, amelynek során 813 véletlenszerűen kiválasztott felnőtt korú személyt kérdezett meg CATI módszerrel. Az elemzésben közölt adatok legfeljebb plusz-mínusz 3,8 százalékponttal térhetnek el a mintavételből fakadóan attól az eredménytől, amit az ország összes felnőtt lakosának megkérdezése eredményezett volna.

Közvélemény-kutatásban arra kerestük a választ, hogy a magyar lakosságnak mi a véleménye a családbarát foglalkoztatásról. A válaszadók 70 százaléka úgy vélekedett, hogy a magyar munkahelyek nem családbarátok és csak 22,6 százaléuk gondolta azt, hogy valamilyen mértékben azok. A nők és a férfiak válaszai között nem volt jelentős eltérés.

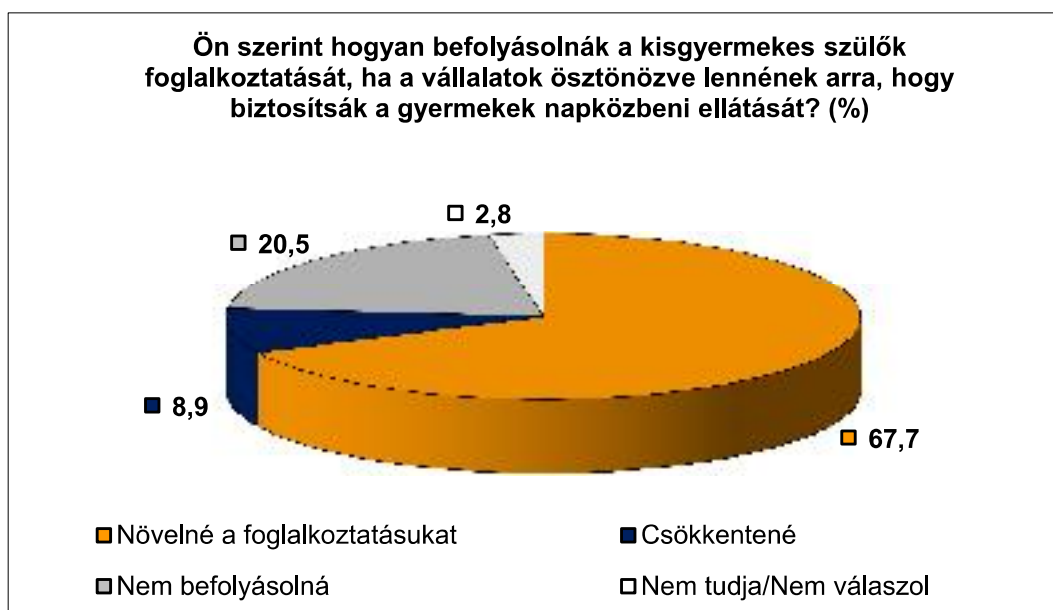
5. ÁBRA: A MEGKÉRDEZETTEK VÉLEMÉNYE A CSALÁDBARÁT MUNKAHELYEKSEL KAPCSOLATBAN

Forrás: Századvég

Arra a kérdésünkre, hogy mi az oka a nők alacsonyabb foglalkoztatottságának, a válaszadók 60 százaléka úgy vélte, hogy kevés a munkalehetőség, valamint negyedük szerint a részmunkaidős munkából nem lehet megélni. A megkérdezetteknek csak a 6 százaléka vélte úgy, hogy a támogatási rendszer a gyermeküket nevelőket otthonmaradásra ösztönzi. A megkérdezettek nagyobb hányada egyetértett azzal, hogy ha a vállalatokat ösztönözni kéne arra, hogy biztosítsanak napközbeni ellátást, amely növelné a kisgyermekesek foglalkoztatását.

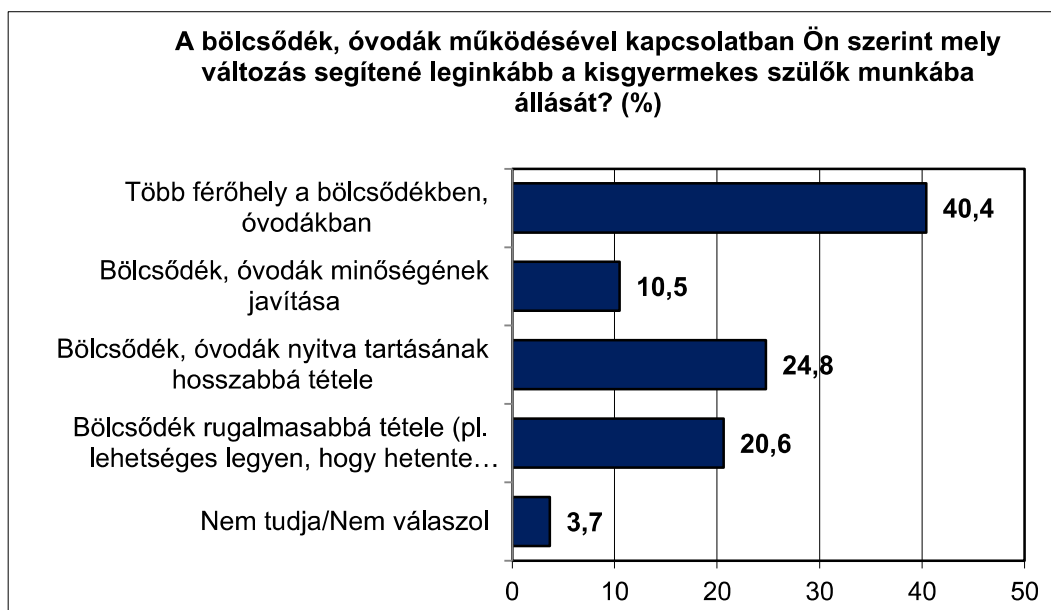
6. ÁBRA: A MEGKÉRDEZETTEK VÉLEMÉNYE A NAPKÖZBENI ELLÁTÁS BIZTOSÍTÁSÁNAK ÖSZTÖNZÉSÉRŐL

Forrás: Századvég

A fenti vélemény lényegében összefügg azzal, hogy a lakosság szerint több óvodai és bölcsődei férőhelyre lenne szükség Magyarországon annak érdekében, hogy a kisgyermekes szülők munkába tudjanak állni. Továbbá ezen intézmények nyitva tartásának rugalmasabbá és hosszabbá tétele is hozzájárulhatna az érintettek munkakínálatának növekedéséhez.

7. ÁBRA: A MEGKÉRDEZETTEK VÉLEMÉNYE A NAPKÖZBENI ELLÁTÁS BIZTOSÍTÁSÁNAK
ÖSZTÖNZÉSÉRŐL

Forrás: Századvég

Arról is megkérdeztük a közvéleményt, hogy szerintük milyen foglalkoztatási forma segítené jobban a kisgyermekesek munkavállalását. **A megkérdezettek 41 százaléka azt mondta, hogy a részmunkaidős foglalkoztatás lenne a legelőnyösebb.** Emellett a távmunka ösztönzését tartották még fontosnak (24,4 százalék). A válaszadók mintegy 12–12 százaléka szerint a heti néhány napos munkavégzés és a munkakörmegosztás is segítheti a munkába állást.